

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK“
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési penzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok“ nélkül:

Egész évre 10 kor.
Fél 5

Az e lapokban foglalt minden ozikkekért az utánnomási jog fentartva.

TELEFON: József 40—66.

TARTALOM.

	Lap
Karcolat a bivalyról. — Dr. Kukuljevic József	279
A korpa, vörösliszt és az olajpogácsák. — Hirschfeld József	279
Könyvismertetés	280
Kérdések és feleletek	280
Kérdések: Mi az oka a sószerű tejnek? A. K. — Yoghurt készítési módja. K. G.	
Feleletek: Tehenek jászolnyalása és rágása. Dr. Kukuljevic József. — Répa anyabirkáknak. F. Z.	
Tárca. — Pöhl Henrik. — A ló életéből	280
Aprók	281
Hírek	282

Karcolat a bivalyról.

Irta: Dr. Rodiczky Jenő.

A szóhagyomány szerint a közönséges bivaly (*Bos bubalus*) keleti hazájából az ötödik század közepe táján, Attila, az »Isten ostorának« seregeivel származott át hozzánk. Olaszországba valamivel később, hatodik század végén került Paulus diaconus longobard barát bizonyossága szerint, ki a longobardok történetében elbeszélte, hogy a szövetséges avarok küldték ajándékképpen az uralkodó Agilulf longobard királynak. Keletindióban, eredeti hazájában, azonban vad és szelidített állapotában rég ideje, hogy ismeretes ezen hatalmas állat, mely Nagy Sándor harcosainak figyelmét is magára vonta volt. Arachosia ökör, melyet Aristoteles, Stagira nagy szülöttje említ, a leírás után ítélve, nem volt más, mint a mi bivalyunk.

Nem szépsége és tetszetős formái, ellenkezőleg majdnem visszataszító, nehézkesnek tetsző alakja az, mi a rendszerint feketésszürke, vékonyán vörhenyeges színű bivalyt jellemzi. Az utolsó baka sem veszi szívesen, ha bivalynak titulálják. Az orosz »grubijan«-nak nevezi a bivalyt, vonatkozással csontos volta és roppant erejére, melyre a magyar közmondás is jellemzőleg utal, azt tartván, hogy: »A bivaly nagyot fuj, ha csak sóhajt is!«

Hosszu századokon át Európában a bivalytartás főleg csak a Duna, Tisza melléke, a Tiber ingoványos lapályaira és Erdélyre szorítkozott. Kísérletet tettek meghonosításával Franciaországban a tizenkettedik század folyamán, de eredménytelenül. Németországban habár ismerték a bivalyt, de tartása igen kis körre szorítkozott. Midőn a törökök 1683-ban Wiennek ostromlására indultak, kíséretükben nagy bivalycsordák voltak, melyeken Wien fölszabadítása után a jámbor polgárok nagyon elámultak. A zsákmányul esett bivalyok kuriozus állatokul Németországban szerte elterjedtek. Itt egy ideig divatban lehettek, mert p. a »Georgica curiosa« gazdasági mű szerzője 1687 körül behatóbban értekezett e háziállatról.

Am a pünkösdi királyságnak csakhamar vége szakadt s ma a bivalytartás Németországban egészen jelentéktelen. Szintén ily csekélymértvű az osztrák-magyar birodalom nyugati felében, holott 1869-ben 847 darabot olvastak csak; ellenben a szűkebb értelemben vett Magyarorszá-

gon 14658, hazánk erdélyi részeiben 85.310 db. bivalyt vettek számba. Az osztrák-magyar monarchia bivalyállománya tehát 101.090 darabra rug. Az erdélyi részekben a bivalytartás mostanában is eléggé jelentékeny, valamint néhány Dunántuli megyében, Tolna, Zala, Somogy s a Balaton környékén szintén figyelemre méltó.

A mi a külföldet illeti, Toscana és Calabria ingoványos mocsár vidékei s a Tiber torkolatánál kiterjedt bivalytartást találunk; a Nilus deltája pedig valóságos paradicsoma a bivalynak, melylyel csak a nedves és meleg lapályok feledtetni el ázsiai ős hazáját.

A bivaly házi állataink közt mely alárendelt szerepet játszik, leginkább kitetszik abból, hogy élete, szokásai és hasznairól, mely hiányos és jobbadán csak felületes ismereteink vannak. Tudjuk róla pl. hogy a víz valóságos eleme, mert hát a nép trétája is azt tartja, hogy »a hal, melynek pikkelye nincsen a — Bihal« (azaz bival). Azonfelül tudjuk a bivalyról, hogy a vizet már messziről szimatolja és forró nyári napokon ösztönétől hajtva szekerestül vagy ekéstül iramodik a mocsárba oly mélyen, hogy a hús elemből csak az orra hegye látszik ki.

Tudjuk továbbá, hogy kevés igényű s a legdurvább takarmánnyal beéri, mit még a különben csekélyebb igényű más szarvasmarha el nem fogad; végül említjük zsiros tejét, melyből bivalytejes puliszka és kitünő vaj készül. Ezzel nagyjából beszámoltam volna a bivaly természetéről és hasznairól szóló ismereteinkről, hacsak a famosus bivaly farkbojt háborút fölidézni nem akarom!

Hazánk több részében a bivalytartásnak oly gazdasági jelentősége volna, hogy méltán megérdemelné e hasznos állat véle bővebben foglalkozni s azt természetének megfelelő gondos tartás és ápolásban részesíteni, mit a helyes gondolkodásu, haladó gazda semmiféle háziállattól meg nem von. A bivaly gazdasági jelentősége mindenekelőtt abban sarkallik, hogy nemcsak megeszi a rosszabb minőségű takarmányt, de azt varakozáson felül jól értékesíti is.

Haszonvételeit illetőleg pedig legelőbb roppant ereje tűnik szemünkbe, melylyel pl. egy a mocsárban megfeneklett nehéz szekeret, vagy az utban elsüppedt gőzmozdonyt játszva kivon. Nagy terhek szállítására a bivaly páratlan háziállat. Tehene, mely tenyésztésre egészen husz éves koráig is alkalmas, tetemes mennyiségű és jó minőségű, felette kövér tejet szolgáltat, míg pl. a soványan tartott juhteje 23—43, a tehentej 35—42, a kecsketej 408—491 százalék vajjat tartalmaz számos vegyöntások átlagában, a bivalytehén teje 845 százalékot tartalmaz.

Tejet nagy mennyiségben ad évenként, mert a 11 hónapi vemhesség után beálló leborjazás előtt csak rövid ideig szokott szárazon állni. A bivalytejnek néha pezsmaszaga van, mely sokak előtt e különben oly jó tejnek megkedvelését gátolja. E szag azonban e tejnek nem benső tulajdonsága! Ha a tőgyet kellő módon megmosás s a friss fejsű tejet azonnal eltávolítjuk a

büzös istállóból, a bivalytejnek semmi szaga nincsen! A panaszolt szag csak onnan ered, hogy általában minden tej mohón magába szívja a gázokat és illatokat.

A bivalytejből nagy zsirtartalma miatt néha csak akkor köpülhetni vaját, ha előzőleg némi savanyu tejet adunk a köpülni való tejhez. A bivalyvaj fehér színű ugyan, de igen izes. Az öreg bivaly husa kemény, rostos, szálas és pezsmas illatu, miért is általában csak szegényebb sorsu emberek élnek véle; de a bivalyborju husa igen jó ízű, mi mellett szól a Macha-Charata óriási szanszkrit költemény, mely szerint annak idején maga Krisna vajba sült bivalyborju-hussal vendégelte barátait.

A bivaly faggyuját csekélyminőségű gyertyák készítésére használják; zsírtját másokkal keverékben a szegény emberek szintén fölhasználják. Köztakarójából kitünő, habár nem is valami vékony bőr készül, mire a közmondás is vonatkozik: »Vastag, mint a bival bőr!« Szarva és körme, kivált a középkorban nagy keresettségnek örvendett, a mennyiben akkor gyűrűket készitettek belőlük, állítólag göresök ellen biztosító szerül.

Ime a megvetett bivaly sokoldalú hasznának némi vázlata, melyre tekintettel nem egy esetben helyesnek bizonyuland az öreg Pethe amaz állítása, hogy a bivalytartás után a tiszta haszon több, mint akármelyik czifra szarvasmarha után. A bivaly szellemi tehetségeit illetőleg általában azon vélekedés uralkodik, hogy ostoba, haragos és bosszualló. Ostobának azonban már csak azért sem nevezhető, mert jó emlékező tehetsége van, a mely készségesen engedelmeskedik a véle jól bánó, fejése alatt neki daloló Marulának, éppen úgy észben tartja az öt kinzó béres vasvilláját. Cine mintje! Nyugodtan megvárja a bosszu óráját, de akkor jaj áldozatának. Feketvesztett dühe és roppant ereje, mely miatt eredeti hazájában a királytigris is respektálja, egyaránt félelmetessé teszik ilyenkor Ellenét feldöntve, mellső lábaival agyontapossa.

De a ki a bivalylyal jól bánik, nincs mit félnie erejétől, a jó gazda iránt engedelmes és ragaszkodó, mint bármelyik más háziállatunk. Erre vonatkozólag a Balaton mentéről érdekes adománkering. Egy bivalypásztor egyik bivalytehenét arra szoktatta, hogy ez gazdáját jajatni hallva, hozzá rohant! Jönnek egyszer a finánczok, tiltott dohány után kutatva, fogja magát az elrémult pásztor és elkezd könyörögni, rimázkodni. A mint ezt meghallja a tehén, izben nyargalvást előrohan és az egész csorda nagy robajjal utána. No de a finánczok sem vették a dolgot tréfára és iszkiri, vesd el magad! Ugy elláboltak a közeli erdőbe, hogy talán most is szaladnak...

A korpa, vörösliszt és az olajpogácsák.

Irta: Hirschfeld József.

A téli takarmányozás, az abrak beszerzése szarvasmarhát tenyésztő gazdáinknak nem kis gondot okoz. — A magas abraktakarmány-árak mellett pedig ezek hamisítása természet-

HUNGÁRIA

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPESTEN.

== Részvénytőke 6.000.000 korona. ==

Központi irodák: Budapest, IV., Károly-körút 2.

Elnök: gr. Károlyi Imre. Alelnökök: br. Fejérváry Imre és Székely Ferencz udv. tan. A választmány elnöke: Gr. Tisza Kálmán

Kartellen kívül, olcsó díjakkal, előnyös feltételekkel köt: ==

Tűz-, élet-, baleset-, betörés-, szavatossági-, üveg-, jég- és állatbiztosításokat

(lovak és szarvasmarhák biztosítása elhullás, kényszervágás és járványos betegségek ellen.)

sen igen jövedelmező üzlet lévén, a gazdák igen ki vannak téve a kereskedők üzemeinek. Ma már, lehet mondani, mindenféle mesterséges abraktakarmányt hamisítanak és mivel éppen a korpa az, mit a legkönnyebben s a legkevésbé felismerhető módon lehet hamisítani különösen a melaszos keverékek útján, lelkiismeretlen kereskedők elárasztják az országot értéktelen köles-, rizs-, földidíóhéjjal, malomporral, ocsudarával hamisított korpával.

Mindezek ellen a gazdáknak azonban alkalom van védekezni, hisz a vegyakisérleti állomások segítségére sietnek; s a mit a gazdák egyenként elérni nem tudnak, társulás és szövetkezéssel betömörülés útján elérhetik.

Nem is erről akarunk itt most röviden írni, hanem az egyes abrakok igazi értékét akarjuk összehasonlítani s megmutatni azt szarvasmarhát tenyésztő gazdáinknak, hogy melyik abraktakarmány a többet érő s melyiknek a beszerzése a legindokoltabb tejtermelés szempontjából.

Mindenekelőtt nézzük a korpát, mert hisz talán ezt vásárolják és használják gazdáink a legkiterjedtebben. Táplálóértékét Kellner adatai alapján határozva meg, keményítőértéke 42.6, fehérjetartalma pedig 9.8. Ha a keményítőérték 100 kg.-ját kerekben 25 kor.-ra, a fehérjét 30 kor.-ra becsüljük s mivel a fehérjetartalom a takarmány keményítőértékében már benn foglaltatik, csak a két érték különbségét számítva s ennek értékét öt fillérben állapítva meg, a korpa átlagos értéke a következő lesz:

42.6 keményítőérték 100 kg.-ként
25 kor. = 10.60 kor.
9.8 fehérjekülönbséti érték öt fillérjével = 0.49 »

100 kg. korpa átlagos értéke = 11.09 kor. s ma, bár a piacon még valamivel olcsóbban is megvásárolható, volt már rá alkalom, hogy q-ként 14, sőt 15 koronájával fizettük.

A vöröslisztnek ugyan csak így számítva, értéke a következő:

73 keményítőérték 100 kg.-ként
25 kor. = 18.25 kor.
11 fehérjekülönbséti érték öt fillérjével = 0.55 »

100 kg. vörösliszt átlagos értéke = 18.80 kor. Hogy az olajpogácsák közül is egynek bár lássuk az átlagos értékét, kiszámítjuk a repezepogácsáét, mert talán legnagyobb mértékben gazdáink ezt vásárolják:

61.1 keményítőérték 100 kg.-ként
25 kor. = 15.27 kor.
23 fehérjekülönbséti érték öt fillérjével = 1.15 »

100 kg. repezepogácsa átlagos értéke = 16.42 kor.

Azonban még nézzük most meg, a fenti abraktakarmányok átlagos értékének megállapítása után, hogy ezen takarmányokban hogy fizetjük a fehérje kg.-ját, mert hisz szarvasmarhatenyésztésben, a tejtermelés szempontjából ez érdekel bennünket elsősorban.

A korpa fentebb megállapított átlagos értéke 11.09 kor., 100 kg.-jában van 9.8 kg. fehérje s így 1 kg. fehérjét benne 1.13 kor.-val fizetünk meg.

A vöröslisztben, melynek átlagos értékéül 18.80 kor.-át állapítottunk meg, mivel 100 kg.-ja csak 11 kg. fehérjét tartalmaz 1—1 kg. fehérje 1.70 kor.-ba kerül.

És most lássuk az olajpogácsák közül a fentebb említett repezepogácsát. Átlagos értéke 16.42 kor. 100 kg.-ja tartalmaz 23 kg. fehérjét s így benne 1 kg. fehérjét csak 71 fillérrel vásárolunk.

S ha most ezek után jól meggondoljuk, hogy tejtermelés fehérjeadagolás nélkül csaknem lehetetlen s fenti számítások után meggyőződünk arról, hogy a fehérjék az olajpogácsákban (mert a többi olajpogácsák fehérjetartalma is a repezepogácsa körül mozog) vásároljuk legolcsóbban, azt hiszem nem kell sokat gondolkozni és habozni afelett, hogy a korpaféléknek bucsut mondva, az olajpogácsák beszerzése mellé szegődjünk.

KÖNYVISMERTETÉS.

A Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár az 1914. évre már megjelent. Ezen 54-ik évfolyamát élő s a gazdatársadalom közkezdelt-ségének örvendő zsebnaptár teljesen ujjonnan lett átdolgozva s a szerkesztőség fáradságot és költséget nem kimélt, hogy a mai kor nagyobb igényeinek megfelelőleg kibővítsé e naptár tartalmát a lehetőség határáig.

A naptári részhez hozzá csatoltuk a törvénykezési szünnapok jegyzékét s ezzel más naptár beszerzését teljesen fölöslegessé tettük.

A bélyegilletékek táblázatánál teljesebb díj-jegyzéket tettünk az eddigi helyébe. A postais távirdadijszabást a legutóbb kiadott hivatalos füzet alapján teljesen új alakban s az eddiginél tetemesen nagyobb terjedelemben közöljük.

Az érczépntábla kiegészítésül a pénz-nemek átszámítási táblázatát is közreadjuk.

A növénytermelési részben felvettünk két komlótáblázatot, melyeket dr. Cséser Lajos gazdasági szaktanár állított össze.

Az állattenyésztési részben különösen számos új táblázatot soroztunk be, nevezetesen: Az állatok életkorának megállapításához a

sertést, kutyát és macskát is felvettük teljesség okáért.

Teljesen új táblázatok:

Az ivar- és tenyészerettség.

Az ivarzás ideje.

Az apa- és anyaállatok aránya.

Vemhesség tartama.

Szoptatás idő.

A tojás és kotlás.

Napi viz-, só- és atomszükséglet.

Az állatok trágyatermelésének kiszámítása.

Élőhely és vágóhely közti %-os arány.

Súlyvesztés az állatok szállítása közben.

A ló tehetősége.

Szavatossági hibák és határidők.

Ragados betegségek lappangási ideje.

Mindezekon kívül még az országos vásárok jegyzékét is tökéletesen újra szedtük a m. kir. kereskedelemügyi ministerium legújabb hivatalos kiadványa alapján, úgy hogy a legújabb rendszeresített vásárok is fel vannak benne véve s minden időközi változás be-foglaltatik.

És ezen tömeges és költséges javítások és bővítések dacára a naptár ára az eddigi maradt: 2 K 80 fillér; ajánlottan, mint nyomtatvány, keresztkötésben 3 K 15 f.; ajánlottan, zárt küldemény gyanánt 3 K 25 f.; utánvétellel 3 K 45 f. Kapható a *Gazdasági Lapok* kiadóhivatalában Budapest, VIII. ker., József-utca 15. szám, földszint.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Mi az oka a sós izü tejnek?

Egy tehenem teje mindig sós, úgy hogy nem lehet a többi közé keverni, hanem malaczetetésre használom fel a lefölezött tejjel együtt, de így alig 3—4 fillérrel értékesül literje. Hogy lehetne e bajon segíteni, mi e baj oka? A takarmányozás rendszeres, most répa, kukoricadara, luczernaszéna és árpaszalmából áll. Többi tehenem normális összetételű tejet ad. A. K.

Kérdés. Yoghurt készítési módja.

Sokszor olvasok a Yoghurt készítéséről, illetve jelentőségéről, de sohasem tudtam hozzájutni az igazi elkészítési módjáról szóló tájékoztatásnak, pedig úgy szeretném magam is előállítani. hiszen jobb és kellemesebb tejnemű táplálék nincs is, mint a Yoghurt (ettem a fővárosi tejcsarnokban). Szíveskedjék e b. lapok hasábjain ismertetni röviden az elkészítési módot, a szükséges anyag beszerzési forrását stb., miért is ez uton közönetet mondok, de biztosítom, hogy sok olvasója lesz ezért hálás.

K. G.

TÁRCZA.

A ló életéből.

Irta: Pöhl Henrik.

A ló hasznosításáról azon időtől kezdve lehet szó, a mikor vadságát az ősember annyira legyőzte, hogy háziállatjának tekinthette. Ezt mikor érte el, azt biztosan megállapítani nem lehet. Az tény, hogy a diluviumban már élt ember, ugyanezen korszak alsó rétegében jelennek meg a paläotherium csontjai, de nehezen tehető fel, sőt teljesen kizárt, hogy azon korban élő ősember és a háromujjú ősló egymásmellett közdött volna a létért való harcban.

Állítólag a közép-ázsiai népek szelidítették volna meg a lovat, Nehring azonban azt állítja, hogy Közép-Európa hajdani felvad népei is háziállatjuknak tekintették.

Az emberi nem, de különösen a turáni népek kulturtörténetével legszorosabb összefüggésben van és nemzetünk életében is mély nyomot hagyott a ló kultusz.

A történeti idők előtt, mint a legértékesebb áldozati jószág szerepelt, mert hiszen pogány őseink táltosai fehér lóval áldoztak a haragvó Hadurnak és lóáldozattal ültek halotti tort is. Kinában pedig a 33.333 istenek ükapja pagodájában ezen istennek felállított szobor egyik mellékalkaja lovat ábrázol, a mi szintén bizonyítja, hogy kezdetben a lónak nagy szerep jutott a népek vallási életében.

A vándorlások, ellenségeskedések megkezdésével, mintegy a XVII-ik században Kr. e. már

hadi célokra használták a lovat (Egyiptom). Ezen időtől kezdve megváltozott az eddig ismert hadviselési mód.

A nehéz és könnyű fegyverzetű gyalogságot mindenütt leverte a lovasság és a csatározásoknál sok előnyt nyújtott a gyorsaság, a mit bizonyít történelmünk, hiszen őseink lóháton foglalták el a hont és lóháton ejtették rettegésbe egész Nyugat-Európát.

A huszadik században szédületes gyorsasággal haladt előre a technika, melynek képzeletet felülmuló eredményei lótenyésztésünket látszólag kedvezőtlenül befolyásolták és sokszor úgy tűnt fel, mintha a ló kultusz nimbuszát letöréssel fenyegetné a modern géptechnika rohamos fejlődése. De mint a jelen beigazolta, sem a nap-nap után szaporodó gazdasági gépek, sem különböző erőre berendezett járművek és erőgépek lótenyésztésünk fejlődésének útját nem állhatták. Talán ha nemzetgazdasági alapja nem is volna ezen ténynek, magyarázatul hozhatnánk fel a ló okosságát, szépségét, tanulékonyágát és minden állat feletti elvitázhatatlan intelligenciáját.

Mikor az ember a természet műhelyéből kilépett, egyuttal megszületett a világegyetem legvadabb, legveszedelmesebb, legvérengzőbb egyede, kinek még akkor eszméi nem voltak, gondolatvilágát mi töltötte volna más be, mint a gyomor. Ez időtájt jut a lónak az a szerep, a mit hosszú fejlődési idején át, pozíciójának mostani nivóján is megtartott, midőn előregedve, lezsarolva, vágóhidra kerül, husát, bőrét és csontjait feldolgozzák. Mig ezt a természet akkori egyszerű gyermeke a legprimitív mő-

don, addig a mai ember az újabb kor minden raffinériájával alakítja, dolgozza át szükségleteinek fedezésére.

A ló használhatósága a nemzetek életében katonai szempontból játszik nagy szerepet, melynek fontosságáról tárgyalni meddő foglalkozás lenne, mert hiába volna a vasút, hadi autó, repülőgép és léghajó, ha a hadiműveletek orosz-lánrészét nem a lóval bonyolítanók le.

Másik nagy nemzetgazdasági feladata az erő, munka útjánkülönféle javak produkálása. A sokféle mezőgazdasági, fuvarozási és egyéb munkákkal nem csak anyagi, de nagyon sok kulturális eredményt tudunk felmutatni és bátran ki-mondhatjuk, hogy a mely állam lótenyésztése pang, gazdasági élete nem kifogástalan alapon nyugszik.

Minden körülmények között nem használható a ló úgy ki, mint azt értéke és a reáfordított költségek után megkivánni lehetne, de mezőgazdasági munkája után jövedelmezősége elvitázhatatlan.

Tenyésztési szempontból a legnagyobb szerep talán a versenyloknak jut, hiszen a versenyek nem céloznak mást, mint lóanyagunk javítását. Miután az angol telivér a legjobb vérű ló versenyügyünkkel kapcsolatban csakis róla lehet szó és ezen fajtának fentartása, mig az emberi-ségnek lóra van szüksége, nélkülözhetetlen. Elte-kintve az angol telivér tenyésztékétől, tenyész-tőjének, illetőleg tartójának aránytalanul nagy anyagi előnyt nyújt, ha képességei a verseny-pályán beválnak és kihasználása a pályán ok-szerűen történik. Miután a verseny egyedüli mód azon telivér kipróbálására, melyet tenyészteni

Felelet. *Tehenek jászolnyalása és rá-gása* című kérdésre.

A jászolrágás és nyalakodási vágy nem rossz szokás, hanem igen komoly tünet, a mely arra vall, hogy a jászolrágó tehenek takarmánya ásványi sókban szegény. Mészben szegény talajon termett füvek, valamint az u. n. savanyu füvek, is (mocsaras réteken, kaszálókon termett füvek) mind szegények ásványi sókban. Némely évben azonban a máskor kifogástalan takarmány is szűkölködik ásványi sókban, pl. nagyon száraz években, midőn a talaj sótartalmát a növényzet fel nem használhatta és ellenkezőleg igen nedves években, midőn a sok esőzés kilugozta a takarmányt, vagy pedig ha vizáradás érte s telehordta iszappal a már lekaszált füveket.

A nyalakodási vágy rendszerint egy igen komoly betegség, a csontlágyulás első tünete és ezért mindent el kell követni, hogy a hiányt mesterségesen pótoljuk, természetesen legjobb lenne a csekély értékű takarmány helyett elsőrendű réti szénát vagy luczernát adni, de ez aligha lehetséges, mert a meglévő takarmányt gazdasági szempontból fel kell használni. A hiányt tehát hüvelyes veteményekkel kell pótolni, a lenmag és repceolajpogácsák is jók e célra, de legjobb a *praeparált csontliszt*. Adagolása egyszerű. Naponként 2–3-szor 30–80 grammot kell belőle minden tehén takarmányára szórní kevés konyhasóval vegyessen. A só egyedül nem pótolja a hiányt. Az iszapolt kréta is jó e célra. A nyalakodási vágyban szenvedő állatokkal nem jó sok burgonyát vagy répát etetni.

Dr. Kukuljevic József.

Felelet. *Répa anyabirkáknak* című kérdésre.

Akár vemhes, akár már fias és szoptató legyen az anyabirka, annak csakis egészséges, tiszta, minden szennyől ment répát szabad adagolni, mert a penészes, rothadt vagy fagyos eleség elvetélést okozhat, vagy a tejet fertőzi meg s a szopós bárányt teszi tönkre, de másrészt az anyabirka egészségének is ártalmára van. Még a legjobb répából is csak keveset szabad etetni, nehogy hasmenést okozzon. Tekintve, hogy 500 kg. élősulyra elég 30 kg. répa naponta és hogy egy birka súlya mintegy 50 kg. szokott lenni, 3 kg.-nál többet ne adjunk egy anyabirkának napjában.

F. Z.

APRÓK.

Uj művaj. A svédországi tejszövetkezetek egyik Angliában, Manchesterben, működő kirendelt képviselője kormányának arról tett jelentést, hogy az élelmiczikk kereskedelmi forgalomban egy eddig ismeretlen volt egész uj árucikk tűnt fel, a mely félős, hogy nagy kárt és konkur-

akarunk, ezen szempontból feltétlen szükségesnek kell tartanunk.

Hogy a versenyek kezdetben menten minden nyeréskedési vágytól, tisztán csak a tenyésztés előmozdítását célozták, a legelénkebben bizonyítják azon mérkőzések, melyek a magyar telivértenyésztés nagy uttörőjének, gróf Hunyady Jánosnak, ürményi birtokán 1814-ben vették kezdetüket. A míg e versenyeken pusztán csak a képességük összehasonlítása céljából futottak a lovak, ma már a tiszteletdíjtől százezer koronáig dotált versenyek vannak, melyek mind nagyban hozzájárulnak tenyésztésünk előmozdításához.

Lehetetlen volna felsorolni, hogy mily gyönyörű eredményt értek el egyes hazai versenystállók, de meg kell említenem a Cambuscan — Waternymph csodakanczát Kincsemet, melyet ló soha le nem vert, 54 versenyt nyert 399.410 K és hat tiszteletdíj értékben. Egy egész sor lónagyságot említhetnék meg, a míg eljutok Tokióhoz és a három Királydíj-győztes Ras-calhoz.

A míg nem igen régen a telivértenyésztés terén mögötte voltunk az európai kulturállamoknak, ma, büszkeséggel mondhatjuk, hogy az első közű küzdöttük fel magunkat és a versenyügyre fordított pénzalokat miatt sem kell szégyenkezünk, mert a monarchia hat millió koronát fordíthat versenydíjakra.

A telivér nagyobb anyagi hasznot már csikókorában hozhat tenyésztőjének, ha pedigreeje nemességét kellően bizonyítani tudja. Gyakori eset, hogy egy yearlingért 10–15, sőt 40 ezer

reenciát okoz a természetes vaj forgalmának és használatának. Az uj élelmiczikk — természetesen — amerikai eredetű s az angol szaklapok közlései szerint Indiana amerikai uniobeli állam Kakamoko nevű városából származik, a hol egy teljesen modern és nagyszabású gyárüzem foglalkozik az uj művaj előállításával, a mit állítólag az Amerikában honos és vadon is bőven termő »Peanuts« nevű földidőből gyárt. A Peanuts tényleg vajizü és Angliában már mindenütt szeltében árulják. A kakamokói gyár csak pár év előtt próbálkozott meg azzal, hogy az olajos növénytermékből vaját készítsen és az első kísérlet is már oly fényesen sikerült, hogy nyomban elhatározta az üzemet kitágítani, illetve az uj művaj gyártására berendezkedni. A földidő mai ára mellett a belőle készült vaj olyan olcsón állítható elő, hogy a forgalomba 1 kor. 60 fillér árban hozható kilogrammonként, a mely ár mellett tényleg óriás konkurencziát teremt a természetes vajnak. A gyártás maga is a lehető legegyszerűbb és legkönnyebb. Elsősorban eltávolítják a dió héját, azután megtisztogatják és elkülönítik az esetleg hibás dióbeleteket, a mikor is a dióbelet egy nagy dobban megpörkölik és ezután egy e célra szolgáló malomban a legfinomabb lisztté őrlék; a mag nagy olajtartalma így az egész örleménynek zsirszerű kinézést kölcsönöz, melynek színe narancssárga. A megőrölt masszára gondosan megszárt vizet eresztenek, a miben az örlemény megpuhul s ekkor egész habszerűvé keverik föl. Ezzel azután kész is a főzésre szánt zsiradék, anélkül, hogy hozzá valami idegen anyag került volna. A kész zsiradékot azután ózozott bádogedényekbe csomagolják, lepecsételik s így hozzák forgalomba. Az uj mű-főzvaj Angliában máris kapós és nagy keresletnek örvend s főleg vendéglőkben, szanatóriumokban és fürdőhelyeken használják főzésre, de sőt a fogyasztásra nyersen, étkezésre is, éppen úgy, mint a közönséges irósvagy természetes tehén-főzvaját. Ha az uj művaj csakugyan jól válik be, ez az angol természetes vajfogyasztást nagyon csökkenteni fogja, — s így érthető a vajtermelő kivitel államak aggodalmaskodása az uj művajjal szemben.

Az állatok öngyilkosságáról. Nemrégiben olvastuk, hogy a párisi állatkertben öngyilkos lett egy zsiráff. Arra a kérdésre, hogy valóban öngyilkosnak minősíthető-e ez, nem lehet határozott feleletet adni, annyi azonban bizonyos, hogy az állatoknál épp úgy előfordulhat a halál önkéntes keresése, mint az emberekénél. Különösen a kutyák hajlandók az öngyilkosságra s olyankor, mikor az életük a vég felé közeledik: a végkimerülés beálltának idején. Sok olyan esetet említettek már, hogy a kutya a gazdája sirja mellé feküdt, a hol aztán éhen döglött. A francia forradalom ideje alatt tör-

koronát is fizetnek, de Angliában nem ritka a 100.000 koronás csikó sem.

A telivérnek, különösen a méneknek, versenykarrierjük befejezte után van nagy értékük, a mikor, mint aktív tenyészanyag, ménesbe kerülnek. Az apamének ára a tenyésztés haladásával nőtt, míg a mai telivérek egyik ősapja »Darley Arabian« kb. 70 koronáért importáltatott Angliába, addig az egyiptomi piacron olcsó pénzen vásárolt Tajár már 1500 aranyért került gróf Hunyady híres ürményi ménesébe (1812.), azóta pedig az állam óriási pénzeket fizetett apaménekért.

Igy :

Cambuscan	120.000 K.
Verneuil	208.000 »
Bona Vista	394.983 »
Pardon	220.000 »
Rocketter	135.072 »
Slieve Gallion	402.000 »
Adam	325.888 » és Ras-

cal is szép pénzért jutott állami tulajdonba. Természetesen nem minden szép karriert befutott ménért érhetni el ily nagy árat, példa reá az ürményi ménes wieni és krakaui Derby-t nyerő Weathercookja, mely igazán majdnem ingyen jutott idegen tulajdonba.

A ménesbe felállított mén nem csak a ménes-tulajdonosnak van hasznára a fedezési díjak miatt, melyek nálunk 400–1000 K közt változnak, míg Angliában 2–3–10 ezer K-ás fedezési díj sem ritka, hanem a jó átörökítőképeségük van, utódjaikban fizetik vissza az értéküldozatul hozott sokszor hihetetlenül nagy árt.

tént, mint Henri Coupin, a szavahihető állatbarát meséli, egy hasonló eset. Egy kutya gazdáját halálra ítélték s a hü állat a vesztőhelyre is követte urát. Mikor az ítéletet végrehajtották, a kutya vonitva a holttestre vetette magát, a honnét még erőszakkal is alig tudták elkergetni, semmiféle táplálékot nem fogadott el többé s pár nap múlva megdöglött. Lysimachusnak, Nagy Sándor egyik hadvezérének kutyájáról azt beszélnek, hogy mikor urának holttestét elégették, a máglyára ugrott s a lángok közt pusztult. A macska is hajlandó az öngyilkosságra, ha kétségbe van esve s jogtalanul vádolják önzéssel és közömbösséggel. Egy Arbousset nevű misszionárusnak, a ki Afrikában terjesztette a hitet, meghalt egy hét éves fia, a kinek egy macska volt az elválaszthatatlan játszópajtása. A gyermek halála után különös nyugtalanság fogta el a cziezát, nem akart enni, panaszos hangon nyivákkolt és végül eltűnt. Néhány nappal később a gyermek sirján találták meg — döglöttten. Vannak, a kik azt állítják, hogy egy eger is hajlandó öngyilkosságra, de többnyire csak akkor, ha megfosztják hosszú időn át összegyűjtött eleség-készletétől. Szerelmi bánatból is gyakran követnek el öngyilkosságot az állatok. Cuvier említett egyszer egy szomorú történetet egy majom párról. A nőstény megdöglött és a hímet ugy lesujtotta ez, hogy nem tudott ura lenni fájdalmának. Sirt, gyöngéden simogatta élettársa hulláját, mintha csak vissza akarta volna varázsolni e meleg szeretettel az életét. Mikor végül meggyőződött róla, hogy a nőstény föltámaszthatatlanul kimult, a sarokba huzódott, kezeibe temette az arcját, nem evett semmit és végül megdöglött az éhségtől. Az öreg állatok rendszerint megérzik, ha közeledik a haláluk. Némelyek a szó szoros értelmében szégyellik testük elsatnyulását s utolsó erejüket arra használják föl, hogy megkímélik tajársaiakat sanyalódásuk és kimulásuk végignézésétől. Így például a gazella elhagyja csapatját, ha közeledni érzi a végét, visszavonul a pusztaságba és várja a halálát. Mindenki tudja, hogy a kutatók gyakran találtak már állattemetőket. A hegyi lakók sokat beszélnek arról, hogy a sas még egyszer fölrepül a magasba, mielőtt a végkimerülés elérné, azután ledobja magát a mélységbe, a sziklák közé. Ez azonban nagyon poetikusan hangzik, a valóság sokkal prózaibb: a nehéz madár nem tud repülni, lezuhan és agyonzuzza magát. Közszert az a mese is, hogy a skorpió a fejébe szurja saját mérges fulánkját, ha lángok közé kerül. Egy utazó meg akart győződni, hogy igaz-e ez, pléhlapra helyezett egy skorpiót, azután körülrakta izzó szénnel. Az állat rémülten menekülni akart, de nem talált kivezető utat. Akkor pár pillanatig mozdulatlan maradt, majd hirtelen meggörbitette a farkát,

Csak egy példát hozok fel, Buccanert, melynek ivadéakai 1903–1906-ig több mint 2.000.000 koronát nyertek össze, daczára annak, hogy neki már több kiváló konkurrens akadt az előbb felállított kitünő apaménekben.

Nagyon sok tér nyílik a ló kihasználására, a mely csak sokoldalúságát és minden körülmények közötti használhatóságát igazolja. Megemlítem még a szépen virágzásnak indult ügető-sportunkat, a mely oly szépen fejlődik, hogy ma már ritkán hallunk a külföldön egy drágán vásárolt amerikairol vagy Orlowról.

A czirkuszi attrakciók legkedveltebb tárgyát a lovasprodukciók képezik és ettől függ legnagyobb részben minden czirkusz létkérdése, mert hiszen egy-egy szép lovasmutatvány annyira vonzza a közönséget, hogy a tisztességes jövedelem elvitázhatatlan.

Mily szép szerep ju ott a lónak a népek szerelmi romantikájában; gondoljunk a Sabin nők elrablására és hogy a leányrablás lóháton a délszláv népeknél még most is divik.

A ló kiaknázhatatlan kincsesbánya, mert nem véve tekintetbe azt a különféle teljesítőképeséget sem, a mit a luxuslovak mutatnak fel, száz meg száz olyan munkát bonyolítunk le a lóval, melyet az élettelen, hogy ugy mondjam, gondolkodás nélküli gépekkel elérni nem tudunk, bármily raffináltan konstruálta is azokat az emberi elme. A ló nem gép, nem eszköz a kezünkben, hanem szelidségével, okosságával, intelligenciájával oda küzdött fel magát, hogy szemben a többi háziállatainkkal, elmondhatjuk, hogy a ló segítőtárs — a legjobb barát.

**Uj és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás.
Lópokróczok, manilla aratógép kévekötözők**
kartellen kívül.

Távirat: **NAGELA.** **NAGEL ADOLF** Budapest, Arany János-utcza 10. Telefon: **35-92.**

A LEGKIVÁLÓBB FAJU NEMESITETT

GYÜMÖLCSFÁK jutányos árban kaphatók

HOFFMANN IGNÁCZ, SZEGED
UJSZEGEDI 50 katasztrális hold területen levő
GYÜMÖLCSFAISKOLÁJÁBAN.

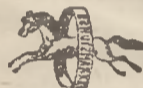
Kwizda Ferencz János

az osztrák-magyar csász. és kir., a román királyi és bolgár királyi udvaroknak állatgyógyászati czikkeiben való szállítója, kertületi gyógyszerész Korneuburg-ban, Wien mellett.

KWIZDA-féle RESTITUTIONSFLUID

mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára K 2.80.

Az udvari istállóban és versenyistállóban 50 év óta használatos, mint kitűnő erősítő szer nagyobb munka végzése előtt és után, ingyuladásoknál stb. Trainingben nélkülözhetetlen.

Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten, VI., Király-utcza 12. sz. VI., Andrásy-ut 26. sz.

PROPPER SAMU mezőgazdasági gép-üzletében
Budapest, U., Váci-körút 52.

Nagy választékban előnyös árakon kaphatók: lényeges javításokkal ellátott

DEERING-féle eredeti amerikai

tárcsásboronák,

valódi „WESTFALIA”

mütrágyaszórógépek,

valódi „SACK”-féle

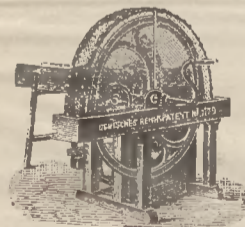
ekék, vetőgépek, boronák,

Szalmakötélfonógép.

amerikai **DEERING-féle**

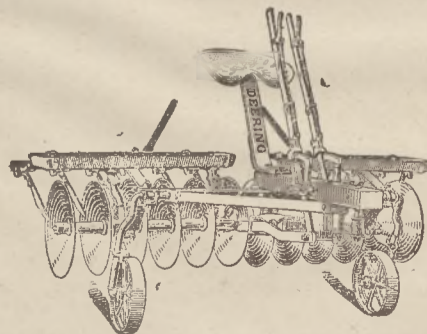
fűkaszálógépek, aratógép-
gépek, gyűjtőgépek,
szőlőmivelési eszközök,
és legjobb rétművelő eszközök,

„**APOLLÓ**”

meszelő- és permetezőgépek, szalmakötélfonógépek, burgonyaosztályozógépek elsőrendű biztonsági járgányok hengeres- és golyóscsapágyakkal,

legkitűnőbb szecskavágó- és répavágógépek, takarmány-gyorsfüllesztők, „Ohio” ten-

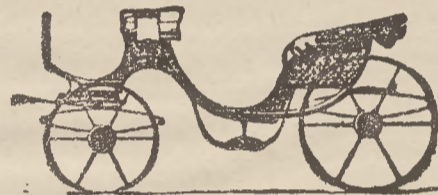
geriszártépőgépek, amerikai darológépek, Deering-féle benzinmotorok és mindenféle egyéb legelsőrendű gazdasági gépek és eszközök

60-80 db szarvasmarhát temeskenézni teletelésre, részre vagy a takarmány megváltásra elvállalok.

Ugyanitt néhány millió sima és gyökeres **amerikai vadvessző**, valamint **szőlőoltvány** is eladó.
Czím: „**MILLENIUUMTELEP**”, **NAGYÖSZ.**

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utcza 2. Soroksári-út sarok. Alapított 1871.

Dus raktár uj és használt kocsikból. Használt kocsik becseréltetnek és átalakítások elfogadtnak jutányos árak mellett. Ugyiszinte mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

OLCSÓN ELADÓ

teljesen uj

:: látható irásu ::

(legujabb modell, piros és kék irással)

IRÓGÉP

Budapest, Rákóczi-ut 59. IV/6.

Szereti ön az állatait?

Ha igen, úgy kérjen bővebb ismertetést a törv. védett

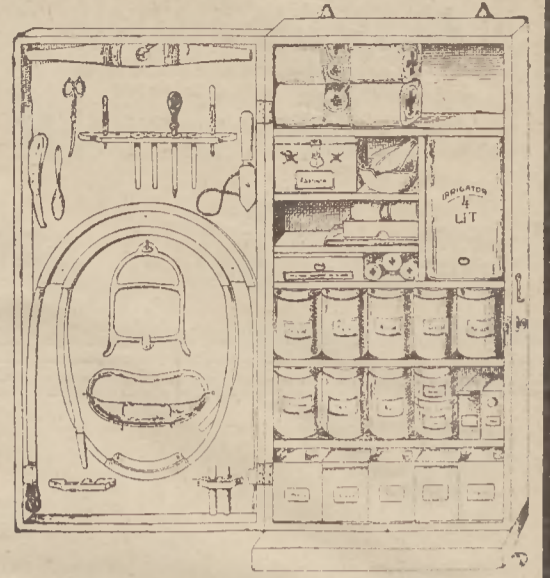
„GETRA” állatmentő-szekrény-

ről. — A törv. védett „GETRA” állat-mentő-szekrény felszerelése magába foglalja mindazon műszereket, kötszereket és gyógyszereket, melyekkel szerencsétlenül járt vagy hirtelen megbetegedett állatainkon az állatorvos megérkezéig segíthetünk.

Bővebb ismertetést ingyen küld

főh. udv. szállító cég

Geittner és Rausch BUDAPEST,
VI., Andrássy-ut 18 A.

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban:
Budapest, VIII., József-utca 15.

ELADÓ tacsókölykök.

Egy telvér kan és egy szuka szürke-fekete babos (Tiger) december eleji szállításra eladó. Apjuk a többszörös Champion „Pommesy” anyjuk „Lidi-Corvinus” több I. díj nyertese. Az ár darabonként 70 kor. Felvilágosítással szolgál a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatala.

Fajbaromfitelep Húgyagon.
Nógrád megye. Nagytestű magyar fajtyúk tenyésztése. Keltető-tojások árai: ipolyvölgyi kemérmagos darabja 50 fillér. 50 darab 20 korona; 1911. teljeseen kifejlett, ivarérett tenyészállatok darabja 8 kor. Részemen-tes ingyen csomagolás.

GAZDÁK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETE

Alapított 1900-ban. ♦ Igazgatóság Budapesten.
VIII., BAROSS-UTCZA 10. SZÁM.

Folyó év november hó 1-től saját székházába a Kálvin-térre helyezték át. Biztosításokat elfogad tűz és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére a legkülönbözőbb módzatok szerint előnyös feltételek mellett.

Az üzleteredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek.

A lefolyt 12 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzletfőlősből közgyűlési határozat értelmében díjviszatarításban.

Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz, vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásával 2,527.980.—

Tartalékok 3,857.603.—

Biztosított tagjainak fennállása óta kifizetett

tűzkárokból 10,740.000.—

jégkárokból 5,042.000.—

Biztosított érték tízben 1912. évben 860.000.000.—

jégben 1912. évben 68.000.000.—

Életfűzet állománya 15,240.000.—

A Gazdák Biztosító Szövetkezete társintézménye a „**ONDVISELÉS**”

Országos Központi Segélyező Társulat utján 100 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítások, valamint havi befizetések ellenében 1000 koronáig terjedhető leányköltségek (önálló-sítási) segélybiztosítások eszközöltetnek. Legelőnyösebb népbiztosítás. E társulat kebelében minden külsőben önálló helyi csoportok szervezhetők jótékony célú működéssel. Tájékoztatót készséggel küld bárkinek is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX., Erkel-utca 20.

BUDAPEST
Népszínház-u. 22.

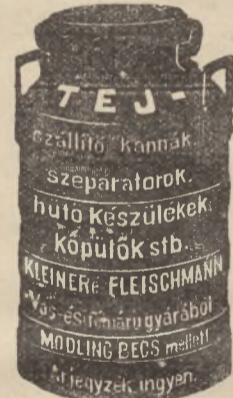
TELEFON:
József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók!!

Ha jószágukat értékesíteni kívánják, forduljanak bizalommal

URL REZSŐ sertésbizományi céghez

Vevők állandóan előjegyezve!

A SZŐLŐ TRÁGYÁZÁSA.

Irta: **ORDÓDY LAJOS.** — Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel 3.45 K. Utánvétel küldve 3.65 K.

Gyakorlati utmutatás arra hogy miként kell a szőlőket ismétlődő és műkereskedelmi trágyákkal vagy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

MEZŐGAZDASÁGI SZEMLE

A MEZŐGAZDASÁG ÖSSZES ÁGAIT TÁRGYALÓ ILLUSZTRÁLT HAVI FOLYÓIRAT A MAGYAR AGRÁRKULTURA TERJESZTÉSÉRE

SZERKESZTIK: enesel DORNER BÉLA és ifj. RÖSZLER KÁROLY

XXXXX XXXI. évfolyam XXXXX

A művelt magyar gazdaközönség szakfolyóirata
Előfizetési díj egy évre 12 korona
(gazdaköröknek, szövetkezeteknek, lelkészeknek, tanítóknak kedvezményes áron.)

Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal!
Budapest, Üllői-út 25. (Pátria-nyomda)

Minden gazda

érdeke, hogy a kintinőknek elismert és a földművelésügyi minisztérium által engedélyezett és az Országos Húsipari kiállításon kitüntetett

„HUNGÁRIA” gyors hizlaló abrak fűszert

megrendelje. Minden jószágtenyésztésnél nélkülözhetetlen. 5 kg. szétküldése nasználai utasítással, csomagokban 18 kor. utánvételt franco küldetik.

HUNGÁRIA GYORSHIZLALÓ ABRÁK FÜSZER ÉS VEGYI TERMÉKEK VÁLLALATA,

BUDAPEST,
IX., Közraktár-utca 12/B.